

חוק חקירת חשודים - חשיבותו ומשמעות הפרתו

חוק חקירת חשודים מסדיר את נושא החקירה בישראל וחלקו רלבנטי גם לחוק הצבאי. סעיפי החוק קובעים היכן תתבצע החקירה, מהם האמצעים שניתן להשתמש בהם ומהם זכויותיו של הנחקר. כמו כן מתייחס החוק לדרך החקירה של אנשים שאינם דוברים את שפת המקום ושל נחקרים עם מוגבלות שכלית-התנהגותית. יש לספק לנחקר, חוקר הדובר את שפתו ויש לספק לו תיעוד חזותי וקולי. הפרה של אחד מסעיפי החוק יכולה להיות טיעון אפקטיבי במהלך ההליך הפלילי, שכן הנחקר לא יכול לאמת את ההודעה שמסר. דבר זה מפחית מאמינות ההודעה ועלול אף לגרום לביטול כל ההליך הפלילי או חלקו. עו"ד אסף דוק מסביר מהו חוק חקירת חשודים, מהם הסעיפים הקשורים לשפה ולתיעוד ומן השלכות אי מילוי סעיפים אלה.

מהו חוק חקירת חשודים

תחום חקירת חשודים מנוסח בחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) התשס"ב-2002. בחוק נקבע מהי חקירה חוקית וכיצד יש לבצע. למשל, נקבע כי חקירת החשוד תתנהל בתחנת משטרה, אלא בהוראה אחרת. כמו כן נקבע כי יש לתעד חזותית או בעזרים קוליים את כל מהלך החקירה ואת כל חילופי הדברים בין חוקר לחשוד, וכי על התיעוד להתבצע במהלך החקירה או סמוך אחריה. החוק מתייחס גם למצבים שבהם האדם הנחקר אינו דובר את שפת המקום ו/או אם הוא בעל מוגבלות שכלית-התנהגותית. **הסעיפים המתייחסים למקרים אלו הם:**

□ סעיף 2 לחוק - קובע כי יש לחקור חשוד בשפתו או בשפה שאותה מבין החשוד ודובר אותה, כולל חקירה באמצעות שפת הסימנים.

□ סעיף 8 לחוק - קובע כי אם החקירה תתועד רק בכתב יד, התיעוד יהיה בשפה שבה התנהלה החקירה. אם לא ניתן לתעד את החקירה באותה שפה שבה התנהלה, עליה להיות מתועדת בעזרים חזותיים או קוליים.

□ אם השוטר מתרשם מכך שהחשוד אינו יודע קרוא וכתוב או שהוא אדם עם מוגבלות המתקשה לאשר את נכונות החקירה ותיעודה בכתב, על החקירה להיות מתועדת בעזרים חזותיים או קוליים.

מטרת סעיפים אלו היא למנוע פגיעה בזכותם של נחקרים להליך הוגן ולחקירה אמינה ולהבטיח את אמינות ההודאות שנמסרו במהלכה. הפרת החוק שוללת מהנחקרים את הזכות לכך שההודעות שלהם למשטרה ישקפו את דבריהם, ומונעת מהם להבין את מה שנרשם בשמם.

נוסף על כך, באמצעות התיעוד החזותי יכול בית המשפט להיות "נוכח" בחקירה גם לאחר זמן רב, להתרשם ממצבו של הנאשם ולבדוק אם אכן ההודעה נלקחה ברצונו החופשי. הדרך שבה התבצע התשאול היא המפתח להחלטה של החשוד למסור את ההודעה, למשל אם הופעל עליו לחץ, אם היה מותש מהחקירה ומסר הודאה כוזבת וכך הלאה. התיעוד חשוב בכל חקירה, אולם חשוב שבעתיים אם מדובר באדם שאינו דובר את שפת המקום או באדם עם מוגבלות שכלית-קוגניטיבית.

בשנת 2005 הוכנסו לחוק סעיפים נוספים הקשורים לחקירה ונטילת עדות של אנשים עם מוגבלות שכלית-התנהגותית. הסעיפים מגדירים מי עונה להגדרה זו, מחייבים להודיע על החקירה למשפחתו או לאפוטרופוס של האדם עם המוגבלות וקובעים כי יש להפנותו לחקירה על ידי חוקר מיוחד. לאחר ביצוע החקירה כנדרש ותיעודה באמצעים חזותיים או קוליים, רשאי הנאשם בעל

המוגבלות להאזין לקלטת החקירה, לצפות בה ואף להשוות את התוכן שלה לתמליל.

יש לדעת כי בשנת 2014 הוחלו סעיפים 1-13 לחוק חקירת חשודים גם על חקירת חשודים לפי חוק השיפוט הצבאי. להוציא תתי סעיפים, יש למלא את החוק גם על חקירות שמבצעת המשטרה הצבאית מכוח חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955. כמובן שהסעיפים בחוק האזרחי הותאמו למשפט הצבאי, כגון אישור חקירה בבסיס צבאי או מתקן מעצב צבאי ולא בתחנת משטרה או קיום ההליך בבית דין צבאי ולא בבית משפט אזרחי.

המשמעות של הפרת חוק חקירת חשודים

אי ביצוע של הסעיפים הנ"ל עלול להיות בעל משמעות רבה להליך הפלילי. טענות שעלו במהלך הליכים פליליים שונים לאורך השנים הדגישו כי גביית עדויות של נאשם בשפה אחרת משפתו או ללא תיעוד חזותי או קולי, הם הפרת הוראות חוק חקירת חשודים. טענות על הפרת חוק חקירת חשודים יכולות להתבסס על מספר נימוקים:

□ טענה של הגנה מן הצדק מדגישה את התנהלות המדינה במסגרת חקירה. אם ניהול ההליך הפלילי עומד בסתירה לעקרונות הצדק וההגינות המשפטית, אפשר לטעון לבטל את כתב האישום.

□ ביטול כתב האישום מתבקש מסיבות של אכיפות שלטון החוק כי לא בוצע בהתאם לסעיפי החוק.

□ אי ביצוע הליך חקירה כחוק מצדיק את דוקטרינת הפסילה החוקתית ופסילת הקבילות של ראיה בפלילים.

הטענות המועלות על רקע הפרת חוק חקירת חשודים יכולות להיות בעלות מספר השלכות:

□ גם אם בית המשפט החליט כן לקבל הודעת נאשם שנגבתה בניגוד לחוק, הוא יכול שלא לייחס לראיה משקל ראייתי רב לנוכח הספק הסביר העולה מדרך נטילת העדות.

□ גם אם הטענות על החקירה מוצדקות, יש לדעת כי לא תמיד יבוטלו אוטומטית כל העבירות. כלומר קבלת הטענות עלולה לבטל רק חלק מהעבירות בכתב האישום ולא את כל כתבי האישום כנגד הנאשם.

□ גם אם טענות אלה לא הביאו לביטול כתב האישום או חלקו, עדיין הן יכולות להיות בעלות משקל בקביעת עונשו של נאשם.

□ טענות אלה יכולות להביא לשחרור חשוד שנמצא במעצר, אם הוכח כי הופר חוק חקירת חשודים במהלך מעצרו.

הטענות על חוק חקירת חשודים רלבנטיות בכל שלב של ההליך הפלילי: שלב המעצר והחקירה, ניהול התיק וקביעת העונש במצב של הרשעה. מומלץ להתייעץ עם עורך דין פלילי מיומן, המכיר את חוק חקירת חשודים על בוריו ויוכל לוודא כי החקירה נעשתה לפי כל סעיפיו.

קראו גם את המאמרים הרלוונטיים הבאים:

- מהי חקירה תחת אזהרה ומה זה אומר?
- זכויות חשודים בחקירה באזהרה
- תרגילי חקירה - כיצד להיזהר מהם
- כיצד נכון להתמודד נפשית ומנטלית בזמן ולאחר החקירה במשטרה?

- **האם רצוי שעורך דין יתלווה עם חשוד לחקירת משטרה?**
- **באילו מצבים רשאית המשטרה לעצור אדם וכיצד ניתן להביא לשחרורו?**
- **מהו עימות במשטרה והאם צריך להתכונן אליו?**
- **האם ישנה חובה להתייצב לחקירת משטרה?**
- **הזכות להיוועץ עם עורך דין טרם החקירה ובמהלכה**

חשיבות ההיוועצות בעורך דין פלילי טרם החקירה במשטרה

יש לדעת היטב מה משמעות החקירה במשטרה ומה צפוי להתרחש אחריה. חובה לנצל את זכות ההיוועצות עם עורך דין פלילי ברגע שמקבלים זימון לחקירה. גם אם הוזמנתם כעדים למקרה של אדם אחר, אתם עלולים למצוא עצמכם כחשודים. על תהליך החקירה במשטרה להיות יסודי ככל הניתן, כדי שתשתית הראיות תהיה מגובשת ותכלול את כל הפרטים הרלבנטיים. נוכח חשיבותה הרבה של החקירה הפלילית ונוכח ההשלכות מרחיקות הלכת שעשויות להיות לה על המשך ניהול ההליך הפלילי נגדך ובכך על עתידך, עליך להתייחס להליך הפלילי בכובד ראש ולהיוועץ בהקדם בעורך דין פלילי באשר לאפשרויות השונות העומדות בפניך.

תחום הדין הפלילי סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו ולהיפך, מניעת יציאה ממנו. שלב היציאה יכול להיות בגלל הוכחה שאכן לא התבצעה עבירה, אך גם תודות לכשלים בירוקרטיים וביצוע כושל או לא חוקי של אחד מהשלבים שנסקרו לעיל. היוועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המנהלי או המשפטי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך ביעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שיייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בהליכים פליליים מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במגוונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה וזומנת לחקירה במשטרה או הוגש נגדך כתב אישום - פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.